

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 18 maj 1916 kl. 4 e. m.

*Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 16
i anledning av andra kammarens beslut rörande väckt
motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående frigivande
av laxfisket i Mörrumsbukten.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 109, har herr *Ingvarson* hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa en allsidig utredning av frågan om laxfiskets frigivande i Mörrumsbukten samt för riksdagen snarast framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Motionen.

Beträffande motiveringen för denna hemställan tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott har i anledning av motionen inhämtat yttranden från kungl. lantbruksstyrelsen, Kungl. Maj:ts befallningshavande i Blekinge län och fiskeriintendenten i södra distriktet (de två senare yttrandena äro återgivna i lantbruksstyrelsens utlåtande). Därjämte har på samma utskotts hemställan yttrande inkommit från Listerlandets fiskeriförening. Dessa yttranden äro såsom bilagor vidfogade detta utlåtande.

*Andra kam-
marens utskott.*

Andra kammarens utskott har i anledning av motionen anfört följande:

»Syftet med herr Ingvarsons förevarande motion är att få till stånd en utredning om upphävande av det förbud mot laxfiske, som för närvarande är rådande beträffande den s. k. Pukaviksfjorden eller Mörrumsbukten utanför Mörrumsåns utlopp i Östersjön på ett område, som å ena sidan av fjorden sträcker sig 1½ mil ut till Listers huvud och å den andra

$\frac{9}{16}$ mil till Stjärnö udde. Motionen avser sålunda icke att rubba kronans rätt till laxfiske i Mörrums ström, vilken rätt synes sträcka sig så långt tillbaka som till den tidigare medeltiden.

Förbudet mot laxfiske i Pukaviksfjorden synes däremot vara av långt senare datum. Någon bestämd uppgift om när detta först skedde har utskottet icke kunnat erhålla, och någon sådan torde efter vad det vill synas icke heller kunna anskaffas, enär såväl länsstyrelsens i Karlskrona som kammarkollegiets arkiv härjats av eldsvåda, varvid handlingarna i detta ärende synas hava blivit förstörda. Uppllysning härom meddelades av nämnda myndigheter med anledning av en år 1823 inom bondeståndet väckt motion, och kammarkollegium har år 1866 upprepat denna förklaring med det tillägget, att ej heller i riksarkivet handlingar finnas, som styrka tillkomsten av förbudet mot laxfiske i Pukaviksfjorden. Länsstyrelsen i Blekinge län uttalar i sitt yttrande, att det ifrågavarande förbudet synes åtminstone sedan medlet av 1700-talet hava haft i huvudsak samma omfattning som för närvarande.

Detta förbud grundar sig, såsom också motionären framhåller, på de undantagsförhållanden i fråga om rätten till fiske i öppna havet, »urminnes hävd, särskilt stadgande, avtal, dom eller skattläggning», varom stadgas i 12 § av lagen om rätt till fiske den 27 juni 1896. Huruvida åberopandet av »urminnes hävd» i detta fall är berättigat, kan givetvis icke av utskottet avgöras; den frågan faller under domstols prövning. Utskottet vill i detta sammanhang endast erinra därom, att, enligt vad som för utskottet blivit upplyst, olika meningar varit bland de dömande myndigheterna rådande vid de tillfällena, då mål angående förbud mot laxfiske i Pukaviksfjorden förekommit. Man torde möjligen härav kunna draga den slutsatsen, att »urminnes hävden» icke är otvetydigt styrkt, och att närmare undersökning av hithörande förhållanden därför kan vara påkallad.

Skattläggningen av laxfiskena vid Mörrums å synes icke stå i samband med förbudet mot laxfiske i fjorden. Enligt vad som upplystes i den ovannämnda motionen i bondeståndet vid 1823 års riksdag, existerade nämligen intet förbud den tid, då hemmanen revades och skattlades även med avseende på laxfångsten. I vad mån de enskilda hemmanens värde sedermera i följd av laxfiskeförbudet i fjorden och ett därav möjligen framkallat mera givande fiske undergått förändringar, torde vara svårt att bedöma, men även denna fråga bör vid den eventuellt blivande utredningen komma under omprövande, för den händelse det i samband därmed skulle anses, att en inflyttning eller ett upphävande av den nuvarande fredningslinjen skulle nödvändiggöra ersättning åt fiskerättsägarna i Mörrumsån.

Även beträffande frågan om det inflytande, som laxfisket ute i fjorden skulle utöva på fisket i ån, äro meningarna starkt delade. Dåvarande offentlige rådgivaren i frågor, som anginge fiskeodling, friherre Gustaf Cederström, anmodades år 1856 av hushållningssällskapet i Blekinge län att särskilt undersöka laxfisket i Mörrumsån, och han uttalade i sin avgivna rapport, att, om laxfiskeförbudet i Pukaviksfjorden borttoges, fisket skulle lida föga därav och vinsten för ortens befolkning däremot bliva betydligt större än den fördel för staten, som av förbudet kan uppkomma. Ungefär samma uppfattning hyses av den nuvarande fiskeriintendenten i södra distriktet, doktor Gustaf Swenander, vilken uttalat, att det ur fiskesympunkt mest rationella vore att skydda fisken i älvarna på lekplatserna och frigiva fisket i öppna sjön. Han har emellertid samtidigt framhållit, att ett upphävande av fredningslinjen helt visst skulle innebära en minskning av fisket i Mörrumsån, och han kunde därför ej tillstyrka en ytterligare beskattning av laxbeståndet utanför, såvida ej en inskränkning i åfisket samtidigt kunde ske. Enligt vad som för utskottet blivit upplyst, hysa de nuvarande fiskerättsägarna och fiskerättsarrendatorerna i Mörrumsån den bestämda uppfattningen, att fredningslinjens borttagande skulle medföra en betydande minskning av åfisket. De talrika fiskarena ute vid fjorden däremot synas anse, att nämnda minskning ej skulle bliva av mera avsevärd betydelse. Ett bestämt avgörande i denna fråga kan helt visst ej ske, förrän efter ingående undersökningar på platsen, på sätt lantbruksstyrelsen i sitt bilagda yttrande uttalat.

Såsom av vad ovan anförts torde framgå, är den föreliggande frågan av synnerligen invecklad beskaffenhet, och en blivande allsidig utredning av densamma kommer för visso att konstatera betydande juridiska, ekonomiska och praktiska svårigheter för ett rätt avvägt tillgodoseende av de olika intressegruppernas berättigade krav vid en eventuell ändring i nu gällande bestämmelser för bedrivande av laxfiske i Mörrumsbukten. Då utskottet icke desto mindre anser sig böra hemställa, att utredning i ärendet måtte komma till stånd, är anledningen härtill främst den, att de nuvarande förhållandena synas vara hart när olidliga för den talrika fiskarebefolkning, som är bosatt utmed stränderna av Pukaviksfjorden. Enligt vad som framgår av utskottet tillställda handlingar och uppgifter, som utskottet eljest erhållit, är denna befolkning under flere månader på våren hänvisad till uteslutande laxfiske. Då detta icke får äga rum innanför fredningslinjen, måste det nattliga fisket bedrivas antingen utanför denna linje eller vid helt andra kuster. I förra fallet löpa fiskarena dels risken att av ström

och vindar i mörkret drivas innanför linjen, då de få såväl fångst som redskap beslagtagna, dels kunna garnen komma att ligga i de segelleder, som där gå fram, varvid det ej sällan lär inträffa, att passerande båtar förstöra redskapen. Ofta föredraga fiskarena därför att ställa färden till Bornholm eller tyska kusten, varvid de emellertid utsätta sig för största fara vid de vanliga vårstormarna. Det har också vid upprepade tillfällen inträffat att fiskare, ibland hela fiskeflottiljer, förolyckats under dylika färder. Även beträffande annat fiske än efter lax medföra de nuvarande bestämmelserna svåra olägenheter för fiskarbefolkningen. Det uppgives sålunda, att uppsikten över att olovligt laxfiske ej äger rum innanför fredningslinjen utövas på det sätt, att en vaktbåt nattetid korsar fjorden i olika riktningar, varvid en dragg skrapar havsbotten för att uppfånga eventuellt utlagda laxgarn. Därvid kan givetvis ej undvikas att andra fiskredskap, som fullt lovligt utsatts, bliva rubbade eller förstörda. Laxfiskeförbudet i fråga kommer därför i realiteten att innebära förbud mot så gott som allt fiske i Pukaviksfjorden, vilket ej kan vara avsikten därmed.»

Det som anförts finner utskottet väl motivera, att riksdagen begär en utredning i förevarande ärende. Dock synes det, som om denna utredning ej borde inskränkas till att gälla endast laxfiskets fullständiga frigivande. Måhända kunna de väsentligaste svårigheterna för fiskarbefolkningen övervinnas, om fredningslinjen flyttas närmare Mörrumsåns utlopp i fjorden. Listerlandets fiskeriförening har i sitt yttrande framhållit möjligheten av frågans lösning på detta sätt. Därigenom komma måhända ej heller konsekvenserna för åfisket att bliva så genomgripande, som fallet skulle bliva genom förbudets fullständiga upphävande. Utskottet finner sig sålunda böra hemställa om en utredning, som alternativt omfattar laxfiskets fullständiga frigivande i Mörrumsbukten eller fredningslinjens inflyttande närmare åmynningen.

*Andra kam-
marens beslut.*

Andra kammaren beslöt för sin del i enlighet med sitt tillfälliga utskotts hemställan, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast låta verkställa en allsidig utredning av frågan om laxfiskets fullständiga frigivande i Mörrumsbukten eller fredningslinjens inflyttande närmare Mörrumsåns utlopp i bukten samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.»

Detta andra kammarens beslut har delgivits första kammaren, som hänvisat frågan till förberedande behandling av sitt andra tillfälliga utskott.

*Första kam-
marens
utskott.*

Utskottet har från kungl. kammarkollegium begärt yttrande om möjligheten och lämpligheten av en allsidig utredning ur äganderättssynpunkt

av frågan om frigivande av laxfisket i Mörrumsbukten eller fredningslinjens inflyttande närmare Mörrumsåns utlopp i bukten. Kungl. kammarkollegii yttrande, som går ut på att en dylik utredning »är både möjlig och lämplig», bifogas här nedan såsom bilaga.

Utskottet, som finner det vara av synnerlig vikt, att det rikt givande laxfisket i Mörrumsån icke äventyras genom eventuella ändringar i nu gällande bestämmelser, anser, särskilt på grund av vad kungl. kammarkollegium anfört, en allsidig utredning av frågan böra företagas och får därför hemställa,

att första kammaren måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 18 maj 1916.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet hava närvarit: herrar *Nylander, Danström, Kjellgren, Alkman, Permansson* och *Larson*.

Bilaga 1.

Yttrande av lantbruksstyrelsen.

TILL KONUNGEN.

Uti en den 27 januari innevarande år i andra kammaren väckt motion har herr Ingvarson föreslagit, att riksdagen i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa en allsidig utredning av frågan om laxfiskets frigivande i Mörrumsbukten samt för riksdagen snarast framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Genom nådig remiss den 11 nästlidne februari har Eders Kungl. Maj:t anbefallt lantbruksstyrelsen att, efter hörande av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i Blekinge län och vederbörande fiskeriintendent, avgiva utlåtande, huruvida den i

ovannämnda riksdagsmotion begärda utredning må anses av rådande förhållanden påkallad, ävensom det uttalande i övrigt, vartill motionen må kunna giva anledning.

Till åtlydnad av denna befallning får lantbruksstyrelsen, med återställande av remissakten samt överlämnande av infordrade yttranden från Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i Blekinge län och fiskeriintendenten i södra distriktet G. Swenander, i underdånighet anföra följande.

I sitt yttrande i ärendet har fiskeriintendenten i södra distriktet G. Swenander anfört följande.

Fiskeriintendentens i södra distriktet yttrande.

För fiskarena vid Mörrumsbukten skulle det utan tvivel vara av stor betydelse, om ett frigivande av laxfisket i nämnda bukt kunde äga rum, så att drivgarnsfiske efter lax därstädes finge idkas. Då fiskarbefolkningen där som mångenstädes arbetade under ganska tryckta förhållanden, vore genomförandet av varje reform, som kunde underlätta dess utkomst, synnerligen önskvärt.

Att ett frigivande av laxfisket i Mörrumsbukten komme att medföra en minskning av laxfisket i Mörrumsån, syntes emellertid få anses givet. Såsom framginge av fiskeriintendentens yttrande till Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i Blekinge län (bil. 6 till motionen), ansåge fiskeriintendenten därför icke, att ett dylikt frigivande kunde ske utan vederlag i någon form till dem, som därpå bleve lidande, trots det att fisket för dem antagligen vore av mycket mindre betydelse än för yrkesfiskarna vid kusten.

Då i en eventuell utredning således även borde tagas under överbäggande, huruvida över huvud vore möjligt att lämna fiskerättsägare i Mörrumsån vederlag för minskning i fisket, syntes tiden för utredningen knappast vara väl vald, enär process för närvarande påginge mellan enskilda fiskerättsägare i Mörrumsån och kronan rörande äganderätten till vissa fisken i ån.

Denna fråga syntes böra först avgöras, innan frågan om frigivande av laxfisket i Mörrumsbukten kunde tillfredsställande utredas.

Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Blekinge län yttranden.

Vidare har Eders Kungl. Maj:ts bemälda befallningshavande i sitt yttrande den 18 innevarande mars anfört följande.

De gällande bestämmelserna angående förbud mot laxfiske under viss del av året i Mörrumsbukten återfunnes i Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes kungörelse den 10 april 1820, som funnes avtryckt som bil. II till motionen.

Enligt 1915 års taxeringslängder funnes i Mörrumsån — förutom kronolaxfisket, som vore taxerat till 300,000 kronor — sju enskilda särskilt taxerade laxfisken, alla i Mörrums socken, vilkas sammanlagda taxeringsvärde uppginge till 40,000 kronor. Därjämte funnes i ån ytterligare ett antal laxfisken i enskild ägo, vilka taxerats gemensamt med de respektive fastigheter, till vilka de hörde.

Så vitt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande kunnat finna, upptoge varken jordeboken eller taxeringslängden några laxfisken i havet inom området för den s. k. fredningslinjen. I regel ansåges icke heller ens strandägarna äga rätt att inom detta område fiska lax i sina enskilda fiskevatten under den tid, förbudet avsåge. Åtskilliga undantag funnes dock. Sålunda hade Elleholms hovgård liksom övriga hemman inom Elleholms socken rätt till visst antal s. k. garnsätt inom ett område på båda sidor om Mörrumsåns utlopp, och bedreves laxfisket där huvudsakligen under samma tid

som fisket i strömmen. Liknande rätt tillkomme en del hemman inom Mörrums socken och möjligen även någon fastighet i Ysane socken. Å ett yttrandet bifogat kartblad¹ vore det ungefärliga området för ifrågavarande fisken inlagt med rött bläck. Angående uppkomsten och den närmare beskaffenheten av dessa fiskerättigheter, vilka av ålder ansetts tillhöra fastigheterna och syntes representera ej obetydliga värden vore Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande för närvarande icke i stånd att lämna några upplysningar.

Det ifrågavarande förbudet, som åtminstone sedan medlet av 1700-talet syntes hava haft i huvudsak samma omfattning som för närvarande, syntes utan tvivel ursprungligen hava tillkommit uteslutande i kronans intresse, det ville säga i ändamål att bereda skydd och förkovran åt kronolaxfisket, vilket såsom inkomstkälla för staten sannolikt varit av långt större betydelse under 1600- och 1700-talen än för närvarande. Faktiskt hade emellertid förbudet kommit även de enskilda laxfiskena vid Mörrumsån och dess mynning till godo, och för så vitt förbudet över huvud taget medförde den verkan, som med detsamma vore avsedd, nämligen att öka laxtillgången i strömmen, hade innehavarna av dessa fisken lika väl som kronan ett direkt intresse av förbudets bibehållande. Att de därjämte av ålder ansett sig äga en verklig *rätt* att allt framgent få tillgodonjuta det skydd, förbudet medförde, framginge bland annat av nådiga brevet till kammarkollegium den 16 december 1823 (motionen bil. IV).

Emellertid måste det medgivas, att förbudet innebure en betydande och säkerligen ganska enastående inskränkning i såväl de enskilda strandägarnas fiskerätt som i den allmänna rätt till fiske i öppna havet, som enligt 1 § i gällande lag om rätt till fiske tillkomme varje svensk man. För den talrika befolkning utefter bukten och särskilt i fisklägena å Listerlandet, som för sin utkomst vore uteslutande hänvisad till fisket, måste förbudet också helt naturligt kännas tryckande och i viss mån framstå som en orättvisa. Därom vittnade den mångfald framställningar, som under skilda tider gjorts i syfte att få förbudet upphävt. Otivelaktigt syntes också vara, att fiskets frigivande i bukten skulle medföra avsevärt ökade förvärvsmöjligheter för yrkesfiskarena i trakten.

Fiskeriintendenten Swenander hade i fråga om laxfisket i Mörrum såsom sin åsikt uttalat, att, därest skydd för fisket över huvud taget vore av nöden, det ur fiskerisympunkt mest rationella vore att inskränka åfisket för att därigenom skydda lekaxen, men däremot i största möjliga mån frigiva fisket i öppna sjön. Vore denna åsikt riktig, och visade det sig, att laxfisket under nu rådande förhållanden försämrades, syntes det kunna bliva ett viktigt intresse för staten att medverka till åtgärder i den riktning Swenander antytt. Skulle någon verkligt betydande och för framtiden bestående fördel för fiskerinäringen i orten kunna ernås genom en sådan omläggning av laxfisket, syntes hänsynen till den direkta inkomst, staten för närvarande hade av fisket, icke böra utgöra hinder för denna omläggnings genomförande.

Emellertid syntes någon förändring uti de ifrågavarande bestämmelserna av beskaffenhet att menligt inverka på laxtillgången i Mörrumsån icke kunna åvägbringas, innan frågan om de enskilda fiskeägarnas rätt blivit nöjaktigt utredd, och då en sådan utredning svårligen kunde åstadkommas på enskild väg, ansåge Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande motionen värd beaktande.

¹ Här ej avtryckt.

Lantbruksstyrelsens yttrande.

Till frågans ytterligare belysande får lantbruksstyrelsen åberopa nedanstående utdrag ur dåvarande fiskeriintendentens i södra distriktet, undertecknad Nordqvists, yttrande den 30 mars 1910 med anledning av en anhållan av Listers härads fiskeriförening om undersökning av laxfisket i Hanöbukten.

Listers härads fiskeriförenings sagda ansökning avsåg egentligen upphävande av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Blekinge län kungörelse den 10 april 1820, varigenom bland annat meddelas förbud att utan skattlagd rättighet i skärgården och fjärden inom linjen mellan Sternö udde och Listers huvud utsätta och begagna vad slags redskap det vara måtte, varigenom lax uppfångades. Undersökningen måste således hava till ändamål att utreda, i vilken mån laxfisket i Hanöbukten kunde menligt inverka på laxtillgången i Mörrumsån. För detta ändamål vore det nödvändigt att lära känna, om den lax, som förekomme i Hanöbukten och där fångades, vore på uppgående till Mörrumsån, eller om där även ginge lax, som vore hemma i andra älvar. Denna fråga kunde, med den kännedom man för närvarande hade om laxens vandringar icke med säkerhet besvaras. I de yttre delarna av Hanöbukten vore det emellertid sannolikt, att lax från hela Östersjön uppehölle sig på vintern och våren. Drivfisket efter lax började där redan i slutet av februari. Ibland vrakades redan i januari, men då så långt ute, att man vore i sikte av Bornholm. Det huvudsakligaste fisket bedreves dock på våren och försommaren och då mest $\frac{1}{4}$ — $\frac{3}{4}$ svensk mil från land närmast utanför den s. k. laxlinjen. Här började laxfisket i mars. Fyren på Listers huvud, som utmärkte »laxlinjen», tändes den 15 mars. Den lax, som fångades där, vore troligtvis mest sådan, som vore stadd på vandring upp till Mörrumsån, oaktat det icke vore omöjligt, att även annan lax på våren ginge upp till stränderna av Hanöbukten för att söka tobis, liksom fallet vore vid de skånska kusterna.

Laxfisket i Hanöbukten bedreves numera huvudsakligen från Hörvik. Där hade år 1909 funnits 25 däcksbåtar av omkring 4—5 tons dräktighet, som användes på våren till drivgarnsfiske efter lax och på sensommaren och hösten till sillfiske. Av dessa båtar hade 2 varit försedda med motor.

På varje båt vore i regeln 2 man med tillsammans 50—60 laxgarn. Varje garn vore omkring 22 famnar långt på repet, 25 famnar på övre telen och 35—40 maskor djupt. Maskstolparna vore 8—8,5 centimeter långa (7 — $7\frac{1}{2}$ varv på alnen). Förre hade man bundit dem med omkring 6 varv på alnen. Garnen hölles icke flytande ända uppe i ytan utan sänkta på $1\frac{1}{2}$ aln långa hankar. Dessa hankar vore fästade på omkring 1 fots avstånd från varandra såväl vid garnets övre teln som vid »repet», som hölles uppe i vattenytan av korkflöten, vilka sutte $1\frac{1}{2}$ —2 alnar från varandra. Undre teln hade man icke på dessa garn. Garnen hölles sålunda sänkta för att icke fastna i båtar och andra fartyg, För att utmärka garnens läge fästes efter varje 8—12 garn en vakare av omkring 1 famns längd med flagg.

Laxbåtarna ginge vanligtvis ut kl. 4—6 e. m. och återvände kl. 5—6 f. m. Ute i öppna sjön ville man gärna hava en hel garnlänks (50—60 garn) avstånd mellan båtarna, men inne i Hanöbukten, där det vore trångt, nöjde man sig vanligen med endast 20 garnlängders avstånd.

Våren 1909 hade före den 21 april erhållits högst 2 laxar per båt på en natt.

På en båt hade hela fångsten (på 60 garn) utgjorts av ett laxhuvud. Sälen hade tagit resten.

Såsom belysande de förhållanden, under vilka laxfisket i Hanöbukten bedreves, kunde nämnas, att en båt knappast hade hunnit få upp näten, då en av kustångarna passerade tätt förbi. Hade näten då ännu varit ute, vore det osäkert, om den icke farit över och förstört dem. Den allmänna farleden ginge nämligen ett stycke utanför den s. k. laxlinjen och försvårade drivgarnsfisket. Beträffande frågan om detta laxfiske inverkade menligt på laxtillgången och laxfisket i Mörrumsån kunde anföras, att på grund av de statistiska uppgifter, som funnes över laxfisket i Blekinge, fångsten i havet kunde uppskattas till ungefär en tredjedel av fångsten i Mörrumsån. Skulle laxfisket i havet icke bedrivas, så skulle utan tvivel större delen av den där fångade laxen gå upp i Mörrumsån, och fisket där vara mera givande. Skulle laxfisket få bedrivas ända fram till åns mynning, vore det otvivelaktigt, att större delen av den lax, som nu fångades i ån, skulle komma att tagas redan i havet och fisket i ån hastigt försämrats. Likaså vore det antagligt att det nu för laxfiske fredade områdets förminskning skulle minska laxfångsten i ån.

Det funnes emellertid ett skäl, som talade för den s. k. laxlinjens flyttande närmare land, nämligen att det för närvarande måste anses vara tvivelaktigt, hurvida Sverige kunde hindra utländska, t. ex. danska eller tyska, fiskare att bedriva fiske innanför denna linje. För Östersjön funnes nämligen icke några förordningar eller konventioner, som bestämde rikets territorialgräns utanför kusten, men man måste dock antaga, att en sådan, i händelse utländska fiskare började bedriva fiske vid våra kuster, skulle få lov att fastställas. Blev denna gräns bestämd till 4 sjömil liksom vid rikets västkust och i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen, komme hela det för laxfiske fredade området att ligga innanför svenskt territorium; bleve gränsen däremot fastställd till 3 sjömil, såsom i de flesta europeiska länder, komme en del av detta område att ligga utanför territoriet och således att vara öppen för utländska fiskare. I ett anförande vid internationella fiskerikongressen i Bergen 1898 hade dåvarande fiskeriinspektören R. Lundberg uttalat den åsikten, att sistnämnda gräns vore gällande för Sveriges östersjökust.

Oaktat den nu framhållna svårigheten för den nuvarande »laxlinjens» bibehållande, vilken dock för närvarande vore av endast teoretisk betydelse, syntes man icke kunna förorda dess flyttande längre inåt land och ännu mindre dess fullständiga upphävande, emedan en sådan åtgärd utan tvivel skulle medföra laxfiskets försämring i Mörrumsån och medelbart även i Hanöbukten, varför havsfiskarena själva småningom bleve lidande därpå.

Av de anförda uttalandena framgår *dels* att frågan om upphävandet eller inskränkandet av det sedan urminnes tider utanför utloppet av Mörrumsån befintliga fredningsområdet för lax kan antagas komma att utöva inflytande på laxfisket icke allenast i Mörrumsån utan även i havet utanför och *dels* att såväl kronans som enskildas skattlagda laxfisken kunde komma att bliva lidande av ifrågavarande fredningsområdes förminskning. Då på frågan inverkan såväl äganderätts som biologiska förhållanden icke kunna anses vara till fullo utredda, anser lantbruksstyrelsen, att en grundlig utredning av dessa förhållanden vore synnerligen önskelig.

Vad först beträffar den biologiska utredningen av frågan om den i Hanöbukten

på våren och sommaren förekommande laxen är på väg upp till Mörrumsån eller också delvis går upp till andra älvar för att leka, så kan denna fråga utredas endast genom omfattande märkningsförsök.

Huruvida det för att kunna utföra dessa märkningsförsök bleve nödvändigt att köpa lax fångad utanför det nuvarande fredningsområdet, eller det vore möjligt att för ändamålet anordna laxfångst inom detta område, därom kan lantbruksstyrelsen på frågans nuvarande ståndpunkt icke yttra sig.

Vidkommande åter äganderättsfrågan så torde denna lämpligast böra överlämnas åt någon vid hithörande arkivforskning van person, för den händelse att det icke befinnes vara ändamålsenligare att genom processuellt förfarande få frågan utredd.

Då frågan så vitt möjligt fullständiga utredning är av största ekonomiska betydelse för en rätt talrik fiskarebefolkning, anser lantbruksstyrelsen, oaktat de avsevärda kostnader, som utredningen sannolikt skulle medföra, att det vore önskligt att en dylik utredning bleve utförd.

Stockholm den 28 mars 1916.

Underdånigst
WILHELM FLACH

Fredrik Egerström

Osc. Nordqvist

Bilaga 2.

Yttrande från Listerlandets fiskeriförening.

TILL ANDRA KAMMARENS FJÄRDE TILLFÄLLIGA UTSKOTT.

Till svar å eder skrivelse av den 9 februari detta år, angående begärt yttrande av Listerlandets fiskeriförening, huruvida den genom motionen 109 i andra kammaren vid årets riksdag begärda utredningen av Kungl. Maj:t och dess därav föranledda förslag i ärendet kan anses vara av rådande förhållanden påkallad samt vad i anledning därav ytterligare kan vara att anföra, vill fiskeriföreningen tillägga följande till vad som förut blivit framhållet:

1. Om nämnda fredningslinjes tillkomst och sträckning.

Det synes oss klart — motsatsen torde ej kunna bevisas — att densamma tillkommit utan någon hänsyn till Listerlandets fiskeriidkande befolkning, visserligen, enligt traditionen, d. v. s. enligt vad de gamla meddelat sina söner den ena mansåldern efter den andra genom ett par århundraden, ursprungligen på en tid, då Listerlandets

kuster voro skogklädda långt uppe i landet och ej hade några fisklägen än mindre någon fiskeribefolkning, som sökte sin näring genom fiske, och kustfisket här endast bestod däri, att den enskilde bonden då och då sökte sig ned till sitt fiskvatten vid kusten för ål- eller sillfiske m. m. till husbehov, men sedan i mitten av 1700-talet, då de första fisklägena här grundades och fisket här blev en särskild näringsgren, av Konungens befallningshavande ganska godtyckligt fastställdes först ju ända ut till Hanö, d. v. s. så gott som ut i öppna havet, varigenom en kronans rätt gent emot såväl Listerlandets jordägare som och detta lands nya näringsidkare (fiskarne) på ett dylikt lättvindigt sätt synes hava tillskapats, och sedan av samma myndighet flyttats och ytterligare faststälts. Kungl. Maj:t och kronan, som även med hänsyn till ifrågasvarande fredningslinje bortarrenderar laxfisket i Mörrums ström, synes oss ej kunna i berörda avseende framvisa några andra rättsanspråk än nämnda Konungens befallningshavandes resolutioner angående fredningslinjen, eller i varje fall ha ej andra grunder för rättsanspråken från kronans sida kommit till synes. Hade Konungens befallningshavande således fastställt en fredningslinje ännu längre bort från strömmynningen, t. ex. långt utanför Hanö, eller ej flyttat Hanölinjen till Listershuvud, så skulle då kronans rätt bestämts därefter. — Vad vi vilja med all kraft påpeka är alltså först och främst, att det hittills icke är ådagalagt, att fredningslinjens tillkomst och än mindre dess sträckning icke är godtycklig.

Och än vidare vilja vi med avseende på dess sträckning anmärka, att, då denna — såsom av handlingarna framgår — en gång blivit flyttad (nämligen från Hanö till Listershuvud) intet vare sig lagligt eller formellt hinder torde kunna påvisas för dess flyttning ännu en gång; fastmera anse vi och framhålla, att nämnda skedda flyttning är en fast *grund för* möjligheten av ytterligare flyttning av fredningslinjen till en linje Stårnö udde—Norje Gryt eller åtminstone *Stårnö udde—Lörbykladd*, varmed vi skulle finna oss väl tillfreds, då ett helt slopande av fredningslinjen nog ej är förenligt med vissa rättmätiga intressen. Därigenom fingo vi fritt röra oss utanför hemmets kust i utövandet av vårt yrke, något som vi och våra fäder under mer än ett-hundra år ej haft rätt till.

2. Om verkan av fredningslinjen, den nuvarande och den önskade.

Den *nuvarande* fredningslinjen verkar nog så, att en del lax undgår att bli fångad, tills den kommer upp i Mörrums ström, och att sålunda kronoarrendatorn av laxfisket där kan fånga flera laxar, men den verkar ett tungt lidande för oss i våra små omständigheter och avstänger oss från tillgången till våra naturliga inkomstkällor, i synnerhet just om våren, då intet annat fiske än laxfisket är nämnvärt lönande. För övrigt hänvisa vi på denna punkt till fiskare Nils Nilsons m. fl. underdåniga besvärsläsa till Konungen jämte Mjällby kyrkoherdes och kommunalstämmas densamma bilagda yttranden, som tydligt belysa den nuvarande fredningslinjens verkan för oss, fiskare. Det är ett livsvillkor att få den flyttad, vår nödtorftiga bärgning står på spel, ty det finnes ibland oss fiskarefamiljer på 6 å 7 familjemedlemmar, vilkas hela årsinkomst genom sill- och flundre- och stundom torskfiske (ålfisket är delvist fastlåst genom inköpta ålfiskerättigheter) ej uppgår till mer än 6 å 700 kr. Vad skulle ej utvidgade laxfiskerättigheter vara för en sådan familj, då en enda lax

kan betinga ett pris av 15, 20 à 25 kronor! Vilket önskligt tillskott i den knappa årsinkomsten! Inte kan kronan längre vilja vara med om att för fattiga fiskare förhindra detta tillskott till nödtorften! För övrigt verkar nuvarande fredningslinje orättvist och partiskt också i så måtto, att Karlshamnsfiskare, såsom boende blott omkring $\frac{3}{4}$ mil utanför strömmynningen vid fredningslinjens norra slutgräns vid Starnö, där utanför kunna driva ett betydligt förmånligare laxfiske än vi, som nu äro hänvisade att öva detta fiske på mångdubbelt längre avstånd från strömmynningen.

Den *önskade* fredningslinjen skulle verka först och främst så, att vi därigenom bleve frigjorda från den långa och hämmande fångenskapen, i vilken vi i berörda avseende befinna oss, och bleve likställda med övriga laxfiskare i riket. Då laxen såsom annan fisk är till för att fångas och fiske är vårt yrke, som vi bedriva såsom näringsfång ensamt, vilket ej kan sägas om strandägarna uppe vid Mörrums och Elleholms kuster, de där ha jordbruk till huvudsakligt näringsfång och fisket endast till biförtjänst, så synes oss rättvisa och billighet kräva, att fisket förbehålles åt oss i öppna sjön utanför våra egna stränder, särskilt med avseende på laxfisket, i den mån detta kan företagas med våra laxgarn om våren. Fram på sommaren, då vattnet hunnit bli genomvarmt, går laxen så djupt mot havsbotten, att den är oåtkomlig för våra laxgarn; och då laxens färder upp mot den färska vattenströmmen försiggår under flera månader, men endast under ett par vårmånader är åtkomlig för våra laxgarn och därvid ju långt ifrån all då i sjön förefintlig lax utan alltjämt blott en och annan här och en annan där, liksom på ett »lyckoträff», då den ej såsom t. ex. sillen står i sjön och man ej kan tala om »laxstim» men väl om »sillstim» och »torskstim» i sjön, så är det klart att fredningslinjens flyttning på önskat vis ej kan verka någon större och väsentlig förminskning i laxtillgången uppe vid strömmynningen och i strömmen till verkligt förfång för kronans laxfiskerätt än mindre verka förstörande på själva laxbeståndet.

Den önskade fredningslinjen skulle också verka rättvist med hänsyn till Listerlandets strandägares berättigade rättsanspråk i fråga om allmän fiskerätt i eget vatten, en rätt som på obegripligt sätt frånrövats dem genom nuvarande fredningslinje men bevarats åt Mörrums och Elleholmslandets strandägare, som utarrendera sina laxfiskerättigheter och sålunda skörda vinst på vår bekostnad, vilket ej kan anses vara riktigt, i synnerhet som flera av oss fiskare ofta för tusentals kronor inköpt fiskerätt i allmänhet utan att dock — som nämnt — i berörda avseende kunna begagna oss helt av densamma.

3. Om främmande fiskare i och med fredningslinjens flyttning.

För framhållna faran av intrång för oss genom tillströmning av fiskare från annat håll i det öppnade fiskevattnet frukta vi ej, ty dels hava fiskare på andra orter det i berörda fall redan jämförelsevis gynnsamt och dels är ju fri konkurrens ej skadlig på vilket yrkesområde som helst.

4. Om inköpta fiskevatten.

Flera fiskare äga dyrt inköpta fiskevatten vid Listerlandets kust, och det förefaller oss egendomligt, att Konungens befallningshavandes resolution om förbud för visst

slags fiske skulle medföra en dylik oberäknad inskränkning i denna vår äganderätt, då personer å andra närbelägna orter (Mörrum och Elleholm) okränkta få njuta sådan rätt. Likställigheten är borttagen.

5. *Såsom av kyrkoherden C. Adrians bilagda yttrande*

i vår underdåniga inlägga till konungen framgår, hava många fiskare genom nödtvång av nämnda anledning att fara långt bort till främmande fiskvatten för att livnära sig och de sina, stundom ända till Tysklands kust, vid hårda stormar gått under, t. ex. 1898 och 1903, då vid båda tillfällena ett tiotal fiskare blevo borta för alltid, till sorg och saknad och ökad fattigdom för de hemmavarande, och andra hava under de senaste 30 åren till stort antal emigrerat, så att det knappt här finnes någon fiskarfamilj, som ej har någon eller några av de sina i Amerika.

På grund av detta vårt förnyade yttrande, som vi ock nu samtidigt tillställa Kungl. Maj:t såsom bilaga till nämnda underdåniga besvärsskrivelse, anse vi en utredning i frågan högst önskelig och emotse därjämte ett positivt förslag från Kungl. Maj:t i önskad riktning, för såvitt ej Kungl. Maj:t dessförinnan i nåder bifaller den nämnda ansökan om laxlinjens flyttning, varigenom saken ju med detsamma utan någon vidare åtgärd bleve avgjord till vår fulla belåtenhet.

Vi våga ock uttala en önskan, dels att nödig hänsyn till dessa nu påbörjade åtgärder måtte av vederbörande iakttagas vid förnyat utarrenderande i år av kronolaxfisket i Mörrums ström, och dels att samtliga våra inlagor i ärendet måtte göras tillgängliga riksdagens båda kamrar samt att, benäget, utskottsbetänkandet med bilagor måtte tillställas oss i två exemplar.

Hörvik per Mjällby den 1 mars 1916.

Vördsamligen
För Listerlandets fiskeriförening

ED. WÖCKEL
ordf.

Nils Nilsson
styrelseledam.

Bil. 3.

Yttrande av kungl. kammarkollegium.

TILL RIKSDAGENS FÖRSTA KAMMARENS ANDRA TILLFÄLLIGA UTSKOTT.

Sedan Ni hos vederbörande statsråd anhållit om utverkande av Kungl. Maj:ts befallning till kungl. kammarkollegium att, i anledning av en inom andra kammaren väckt motion, nr 109, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående frigivande av laxfisket i Mörrumsbukten eller Pukaviksfjärden i Blekinge län och andra kammarens med

bifall till sitt fjärde tillfälliga utskotts hemställan i anledning av nämnda motion fattade beslut, skyndsamt avgiva yttrande om möjligheten och lämpligheten av en allsidig utredning *ur äganderättssynpunkt* av frågan om frigivande av laxfisket i sagda havsbukt eller fredningslinjens inflyttande närmare Mörrumsåns utlopp i bukten, får till följd av Kungl. Maj:ts befallning i bilagda nådiga remiss den 12 innevarande maj kungl. kollegium härmed avgiva det sålunda begärda yttrandet.

I senare tid har fråga om inskränkning i det till skydd för kronolaxfisket i Mörrumsån fridlysta området av Mörrumsbukten vid tvänne särskilda tillfällen varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Kungl. Maj:t har nämligen enligt nådiga brev dels den 28 september 1877 dels den 6 oktober 1899 funnit i sådant syfte gjorda ansökningar icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Före meddelande av sitt beslut den 28 september 1877 infortrade Kungl. Maj:t utlåtande av kungl. kollegium, som därvid lät verkställa en ingående utredning av frågan bland annat *ur äganderättssynpunkt*. Berörda utredning har varit underkastad granskning och ännu ej avslutad komplettering i samband med den utredning rörande fiskerättsförhållandena vid kusterna av de forna danska provinserna, som jämlikt Kungl. Maj:ts förordnande för närvarande verkställas av undertecknad Dufwa och torde bliva slutförd omkring utgången av innevarande år.

Då sålunda ett avsevärt utredningsarbete i den nu föreliggande frågan redan blivit utfört, och, enligt vad undertecknad Dufwa för kungl. kollegium anmält, detta arbete i fullbordat skick torde komma att giva skälig anledning till förnyat övervägande huruvida icke laxfiskets frigivande i Mörrumsbukten eller åtminstone det fridlysta områdets inskränkande bör äga rum, håller kungl. kollegium före, att en allsidig utredning i det av Eder angivna hänseende är både möjlig och lämplig.

Stockholm den 18 maj 1916.

A. W. DUFWA.

Axel Klockhoff.

Nils Rosén.